

DŮCHODOVÁ REFORMA

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ
MINISTERSTVO FINANČÍ

MANUÁL K DŮCHODOVÉ REFORMĚ

ZMĚNA

KTERÁ

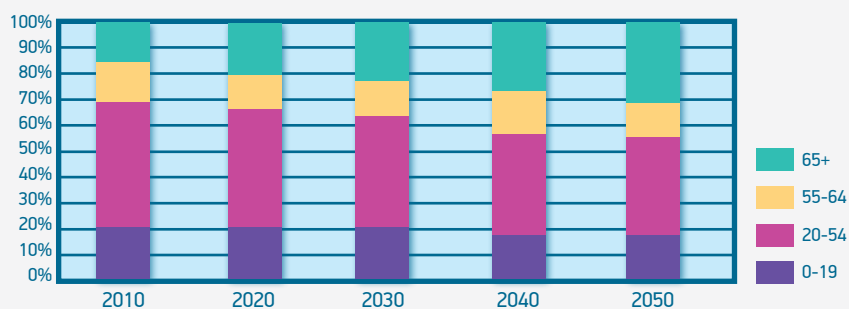
MÁ SMYSL

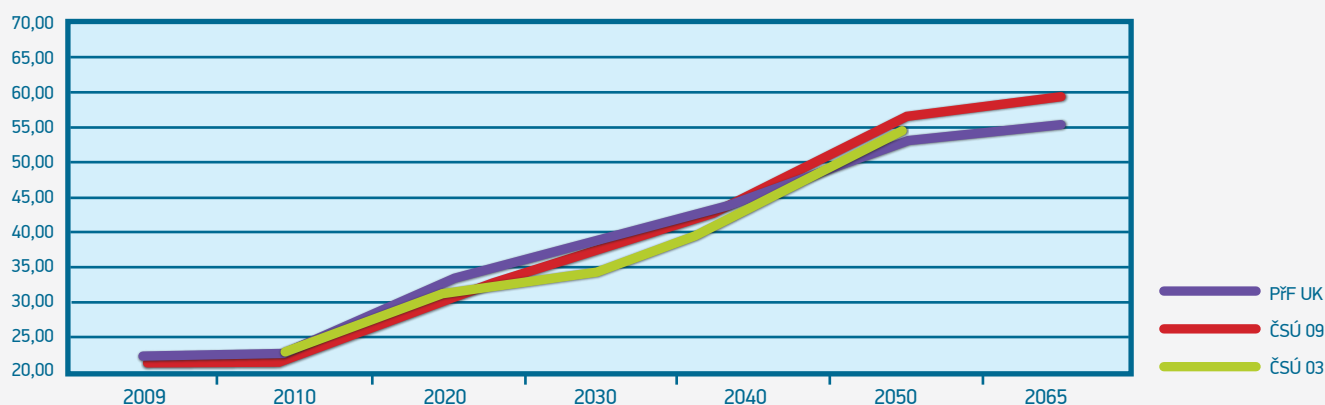
Nezbytnost důchodové reformy

Důchodová reforma představuje soubor mnoha opatření, která výrazně mění důchodový systém. Zahrnuje změny systémové i dílčí parametrické. O jejich nutnosti se vede diskuse již od 90. let minulého století, a to především kvůli dlouhodobě nepříznivému vývoji naší populace. Rodí se méně dětí a zároveň se lidé dožívají vyššího věku. Česká populace stárne, jak zobrazují následující grafy na základě dat a prognóz Českého statistického úřadu (ČSÚ) a Univerzity Karlovy (UK).

ČSÚ 09 – Věková struktura obyvatelstva ČR

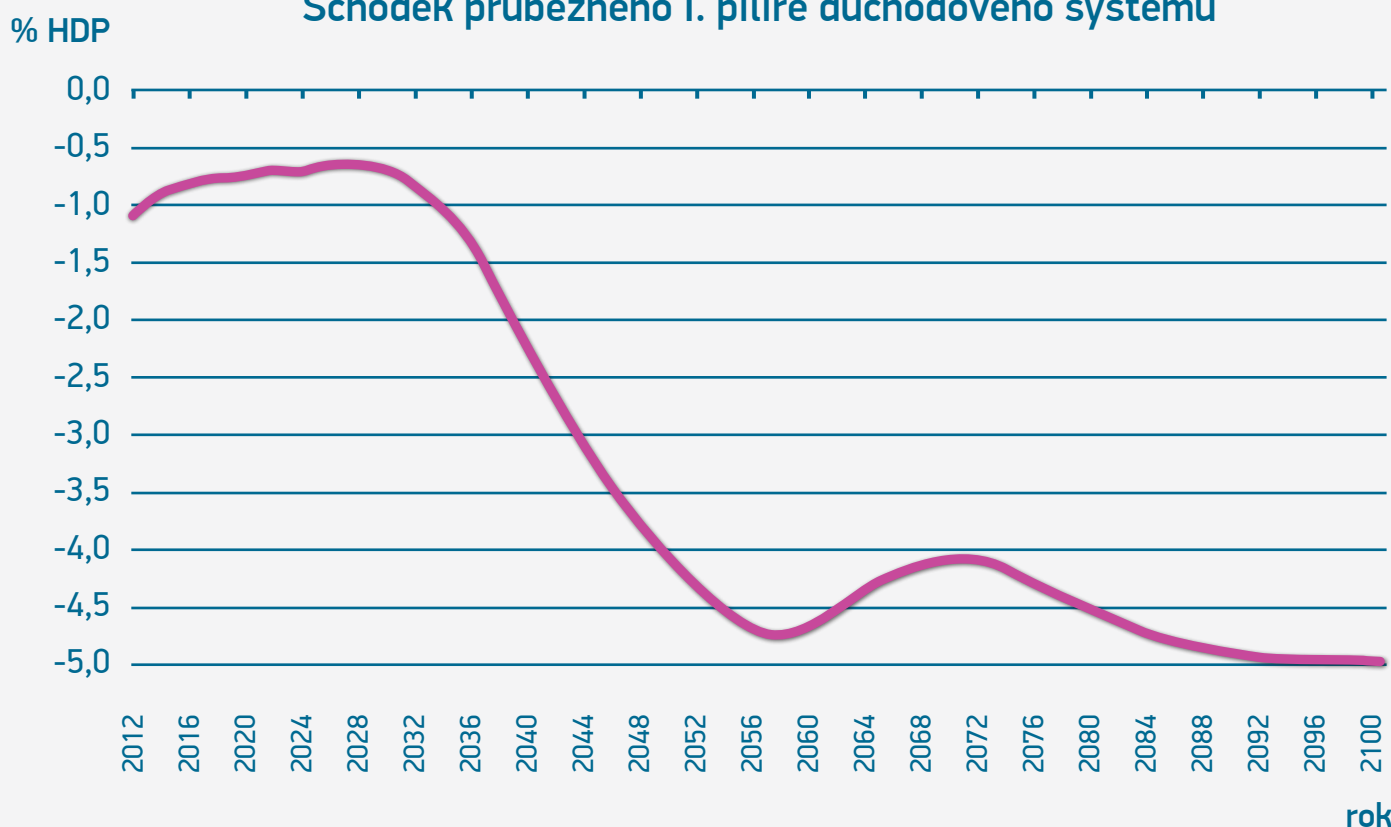
Míry závislosti 65+/15 - 64 (střední varianta)

Míra závislosti udává v procentech poměr počtu obyvatel starších 65 let k počtu obyvatel ve věku 15 – 64 let. Prodlužování průměrného věku dožití a snižování porodnosti vede k úbytku ekonomicky aktivních obyvatel, a tedy i plátců pojistného důchodového pojištění, ze kterého jsou vypláceny současné starobní důchody. Placení důchodového pojištění totiž neznamená, že si člověk spoří „sám na sebe“, ale financuje důchody současných důchodců. Velmi zjednodušeně lze říci, že všechny peníze vybrané na důchodovém pojištění jsou ihned vypláceny současným důchodcům. To je základním znakem tzv. průběžného systému. Hospodářská recese, která zvyšuje nezaměstnanost, pak tento problém dále prohlubuje. Narůstá rozdíl mezi výší vyplácených důchodů a výnosem důchodového pojištění je základním znakem tzv. průběžného pilíře.

Schodek průběžného I. pilíře důchodového systému

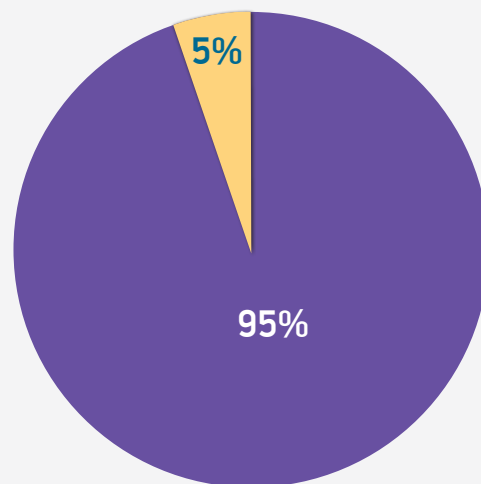

Odhad Ministerstva práce a sociálních věcí zobrazuje rozdíl mezi příjmy státního průběžného pilíře a jeho výdaji, a to v procentech hrubého domácího produktu. Jedno procento v současných podmínkách představuje asi 38 mld. Kč. Dnes již peníze vybrané na důchodovém pojištění nestačí na výplatu důchodů. Tento schodek neznamená, že aktuálně nejsou na důchody peníze. Musí však být dotovány z výnosu jiných daní, resp. stát si na ně musí půjčovat, a tak zadlužovat budoucí generace daňových poplatníků. Kromě růstu dluhu dochází k omezování jiných potřebných veřejných výdajů na služby občanům (školství, zdravotnictví, oprava silnic apod.). Pokud se bude deficit dále zvyšovat, hrozí kolaps veřejných financí spojený s velkým krácením veřejných služeb.

Další problém představuje velká závislost příjmů českých důchodců na jednom zdroji – státním průběžném pilíři. V tomto ukazateli je Česká republi-

Příjmy důchodců podle zdrojů, 2011

■ příjmy od státu, hlavně z I. pilíře
■ ostatní příjmy

Zdroj: Vývoj vybraných ukazatelů životní úrovně v České republice letech 1993 – 2011, MPSV

ka nejhorší ze všech vyspělých zemí. Tato závislost je doprovázena velkým rizikem, které lze vysvětlit jednoduše: Pokud člověk naskládá všechna vajíčka do jedné ošatky, pak při jejím převrnutí je velká pravděpodobnost, že přijde o všechna vajíčka. Pokud je

rozdělí mezi dvě či tři ošatky na různá místa, celkové riziko se snižuje. Existuje totiž jen velmi malá pravděpodobnost, že by se převrhly všechny tři ošatky. Rozdělení (rozložení) zdrojů a úspor obecně znamená vyšší pravděpodobnost jejich zachování. Odborně se hovoří o diversifikaci rizik nebo diversifikaci zdrojů.

Jak vypadá současný důchodový systém?

Dominantním zdrojem příjmů důchodců je státní průběžný pilíř, který budeme označovat jako I. pilíř. Je založen na principu pay-as-you-go, tj. důchody jsou financovány z aktuálního výnosu pojistného, které lidé platí ze mzdy a podnikatelé ze zisku.

Stávající pojistné na důchodové pojištění, tedy převážný zdroj financování současných důchodů, má charakter zdanění práce. To je však v České republice jedno z nejvyšších ze všech vyspělých zemí. Vysoké zdanění práce přispívá k nižší konkurenceschopnosti našich podniků, a tím způsobuje nezaměstnanost, a tedy další výpadek příjmů I. pilíře. Zároveň existuje vlivem obrovského přerozdělování mezi generacemi a občany s různou úrovní příjmů jen slabá vazba mezi vyšší odve-

deného pojistného a výši vypláčeného důchodu, což způsobuje malou ochotu platit pojistné. Vysoká míra solidarity, kdy výše důchodů jen málo zohledňuje výši příjmů, je tak vykoupena velmi nízkou mírou zásluhovosti a individuální odpovědnosti za své příjmy ve stáří. Navíc byly zcela potlačeny mezigenerační vazby v rodině.

Od poloviny 90. let minulého století funguje vedle státního průběžného pilíře i penzijní připojištění, tedy dobrovolné spoření na dobu stáří, s příspěvkem státu. Budeme jej nazývat III. pilířem. Stát zde z peněz daňových poplatníků (příspěvky i daňové odpočty) podporuje individuální zabezpečení na stáří. Daňově jsou podporovány také příspěvky zaměstnavatelů určené jejich zaměstnancům pro zabezpečení na stáří. I přes tuto podporu nyní dosahují průměrné úspory účastníků velmi nízkých částek, které nezaručí dostatečné příjmy ve stáří.

Zároveň zhodnocení úspor v mnoha případech ani nedosahuje inflace, tj. úspory se reálně znehodnocují. To je částečně způsobeno i velmi konzervativním zákonným nastavením podmínek investování – musí být zajištěno, že klientům každý rok bude připsáno nezáporné zhodnocení. Prostředky jsou tak investovány do těch nejbezpečnějších cenných papírů, které však přinášejí jen velmi nízký výnos. Další problém představuje dosud neoddělený majetek penzijního fondu od úspor jeho klientů a chybějící regulace nákladů na správu prostředků klientů. Management fondu hradí své provozní náklady z úspor klientů.

Nevýhodou III. pilíře z pohledu zabezpečení na stáří je také fakt, že v okamžiku nároku lze všechny naspóřené prostředky vybrat jednorázově. Průzkumy ukazují, že drtivá většina účastníků této možnosti využívá a prostředky nepoužívá na pokrytí snížených příjmů v důchodovém věku.

Jakými způsoby lze finanční udržitelnost důchodového systému teoreticky řešit?

- Zvyšování pojistného na důchodové pojištění, tj. zdanění práce
- Snižování průměrné výše důchodů
- Zvyšování věku odchodu do důchodu
- Zvyšování míry individuálních úspor
- Hledání nových zdrojů financování důchodového systému
- Kombinace výše uvedeného

Každá z výše uvedených možností má své nevýhody a rizika, nelze se tedy plně spolehnout pouze na jednu z nich. Např. zvyšování věku odchodu do důchodu naráží na limity uplatnění na trhu práce, samotné snižování průměrné výše důchodů by poslalo mnoho lidí pod hranici chudoby. V úvahu připadá kombinace těchto možností. Jak uvidíme v následujících částech tohoto manuálu, s výjimkou zvyšování zdanění práce, které by vedlo k růstu nezaměstnanosti, budou alespoň částečně využity všechny možnosti.

Jaké jsou cíle důchodové reformy?

Z popsaných problémů současného důchodového systému vyplývají i cíle důchodové reformy:

- udržitelnost vývoje veřejných financí,
- rozdělení/rozložení rizik snížením závislosti na I. pilíři,

■ zvýšení zásluhovosti a individuální odpovědnosti,

■ posílení mezigeneračních vazeb v rodině.

K naplnění těchto cílů se navrhuje změny v konstrukci důchodového systému, který se změní na třípilířový:

Změny v I. pilíři

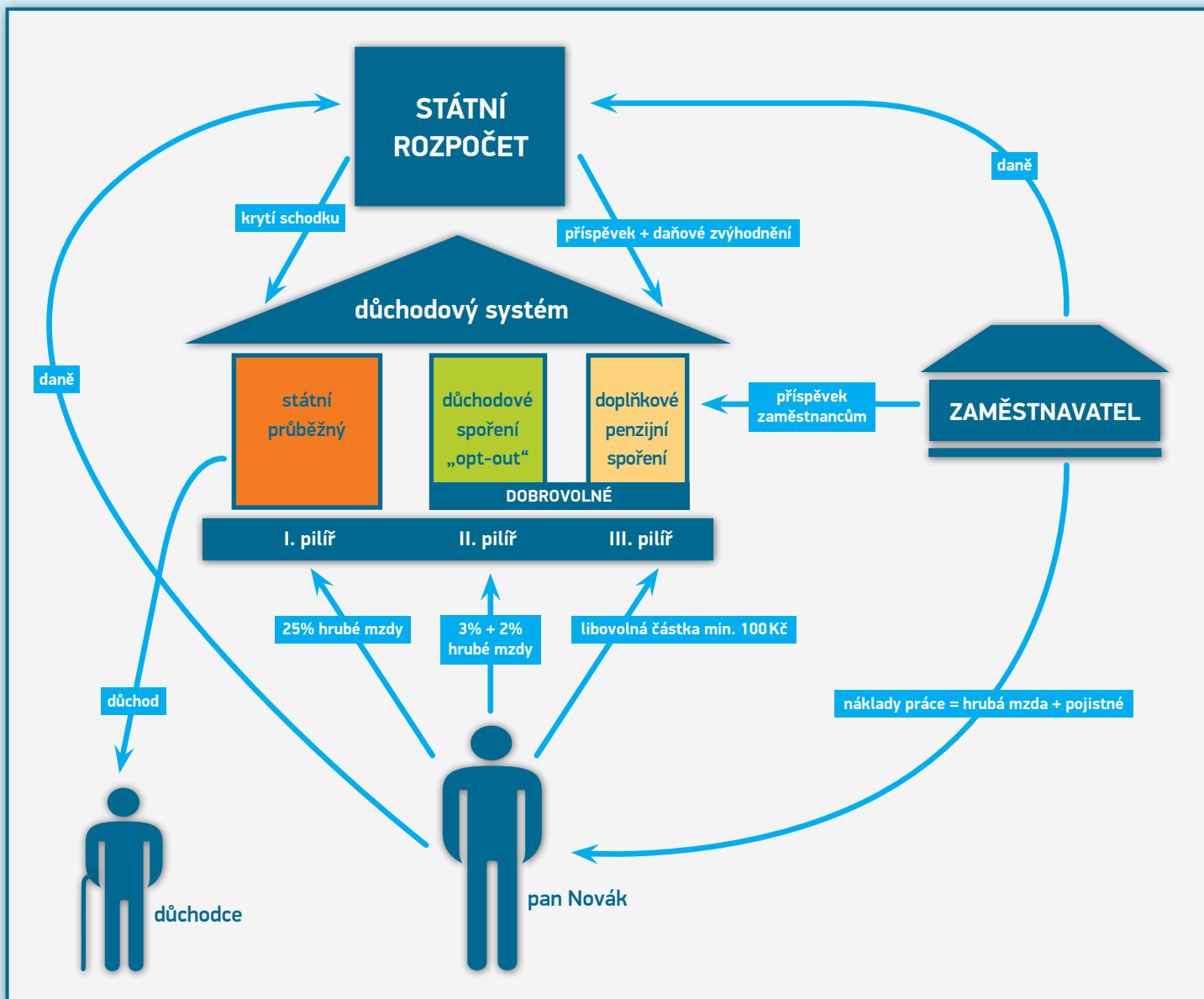
Většina z nich nabyla účinnosti již 1. ledna 2012 a někdy se hovoří o tzv. malé důchodové reformě. Jejím cílem bylo zvýšit dlouhodobou finanční udržitelnost I. pilíře. Dále bylo nutné reagovat na nález Ústavního soudu, podle kterého by měla výše důchodu více zohledňovat výši prostředků, které občan zaplatí na povinném pojistném do I. pilíře.

Jaké byly provedeny změny týkající se věku přiznání nároku na starobní důchod?

V ČR se postupně zvyšuje průměrný věk i střední délka života při dosažení důchodového věku. Navržené zvyšování důchodového věku je založeno na principu, který zachovává délku strávenou v důchodu na dnešní úrovni, tedy cca 20 let. Bude se proto dále pokračovat ve zvyšování důchodového věku u mužů současným tempem, tj. o 2 měsíce ročně, i po dosažení důchodového věku 65 let, a to bez stanovení cílové hodnoty důchodového věku.

Kromě toho se zrychlí tempo zvyšování

důchodového věku u žen od ročníku narození 1956 na 6 měsíců (ze současných 4 měsíců) ročně s cílem sjednocení důchodového věku pro muže i ženy. K úplnému sjednocení pro všechny dojde v roce 2041. Bude se to týkat osob narozených v roce 1975 při dosažení důchodového věku 66 let a 8 měsíců. Ve světě málo využívaná rozdílná úroveň důchodového věku žen podle počtu vychovaných dětí, která neodpovídá zásadám rovnosti mužů a žen v sociálním zabezpečení, bude postupně zrušena.

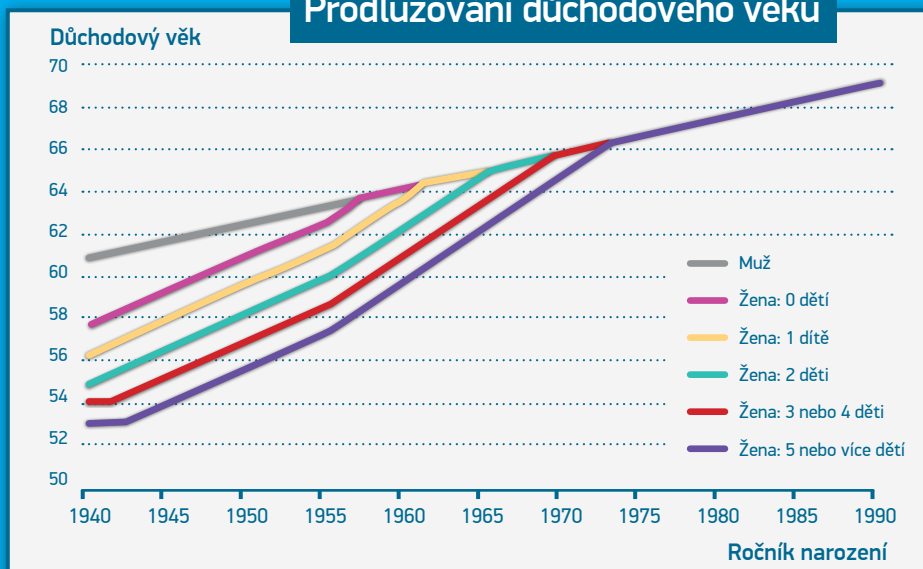

Jak se změní valorizace, tedy navýšování důchodů?

Pro roky 2013 až 2015 došlo k přijetí mimořádného opatření ke snížení deficitu státního rozpočtu, kdy budou důchody valorizovány o třetinu nárůstu spotřebitelských cen a třetinu růstu průměrné mzdy.

Pro ostatní roky bude zvýšení průměrných vypláčených důchodů odpovídat růstu indexu spotřebitelských cen a jedné třetině růstu reálných mezd. O zvyšování důchodů nebude rozhodovat vláda nařízením, ale toto zvýšení bude

Prodlužování důchodového věku

provedeno vyhláškou na základě zákona o důchodovém pojištění podle přesně stanovených pravidel, která již nebudou umožňovat volbu navýšení důchodů.

Co se změnilo v oblasti pozůstalostních důchodů?

Došlo ke zrušení výplaty jednorázové částky při zániku nároku na vdovský/vdovecký důchod z důvodu uzavření nového manželství. Zkrátila se lhůta pro možnost opětovného vzniku nároku na vdovský či vdovecký důchod, pokud dojde znovu ke splnění zákonem stanovených podmínek, z pěti let na dva roky pro nároky vzniklé po 31. prosinci 2011.

Jak se změní předčasný důchod?

Zvyšuje se trvalé krácení předčasného starobního důchodu za období, které spadá mezi 1 rok a 2 roky před vznikem nároku na starobní důchod podle zákonné věkové hranice. To znamená, že těm, kterým je přiznán předčasný starobní důchod více než 1 rok před dosažením důchodového věku, je důchod krácen více, než tomu bylo před 1. 1. 2012. Nově bude ale možné využít tzv. předdůchod, viz níže.

Změní se nějak délka rozhodného období, tedy období, ze kterého jsou

do výpočtu důchodu zahrnuty příjmy jednotlivce?

Bude se pokračovat v postupném prodlužování rozhodného období pro stanovení osobního vyměřovacího základu i po roce 2016, kdy by bylo dosaženo cílového stavu podle současné právní úpravy (tj. 30leté rozhodné období). A to tak, aby rozhodné období počínalo rokem bezprostředně následujícím po roce dosažení 18. roku věku pojištěnce a končilo rokem bezprostředně předcházejícím roku přiznání důchodu, s tím, že do rozhodného období se nadále nezahrnují kalendářní roky před rokem 1986.

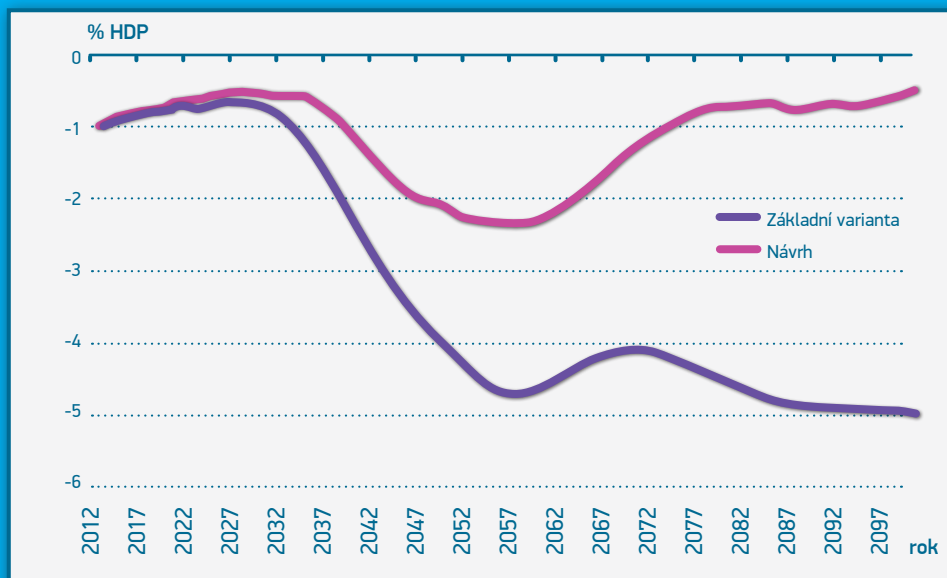
Jak konkrétně se projeví změna výpočtu důchodu?

Lze spočítat na internetových stránkách MPSV:

<http://www.mpsv.cz/cs/2435>

Jaké budou mít změny v I. pilíři dopady na jeho finanční udržitelnost?

Podle propočtů Ministerstva práce a sociálních věcí budou změny v I. pilíři působit na jeho dlouhodobou udržitelnost, ačkoli nezabrání tomu, aby příjmy z pojistného převýšily výdaje na důchody. Zároveň se však podaří stabilizovat schodek na úrovni, která neohroží veřejné finance. To zobrazuje následující graf:

Budou do financování průběžného pilíře zapojeny další zdroje, jak slíbila vláda?

Ano, již bylo prosazeno, že na pokrytí salda průběžného pilíře lze použít výnosy z majetkových účastí státu (např. dividend ČEZ), k čemuž již došlo v roce 2012. Zároveň dochází k vyššímu zdanění spotřeby (změny v DPH), což také částečně financuje saldo průběžného pilíře.

Zavedení II. pilíře – důchodové spoření

Kdo může vstoupit do II. pilíře a kdy?

Vstup do II. pilíře důchodové reformy je dobrovolný. Vstoupit může každá fyzická osoba, která dosáhla věku 18 let a není starší 35 let v roce uzavření smlouvy o důchodovém spoření s penzijní společností. Pro občany starší 35 let platí, že mohou do II. pilíře vstoupit pouze v průběhu prvních 6 měsíců po jeho spuštění (tj. od 1.1. do 30.6.2013). Jiná lhůta platí pro osoby, které se ke dni spuštění II. pilíře neúčastní trhu práce.

Jak mohou do II. pilíře vstoupit lidé, kteří v době jeho spuštění pracovali v zahraničí nebo z jiného důvodu nebyli účastní na trhu práce?

Tyto osoby mohou uzavřít smlouvu o důchodovém spoření nejpozději do 6 měsíců ode dne, kdy opět vstoupí na trh práce v ČR. To znamená, že tito lidé mají po návratu do ČR možnost do II. pilíře vstoupit ve lhůtě 6 měsíců od doby, kdy se stanou poplatníky pojistného na důchodové pojištění.

To platí obdobně i pro osoby, které se po uvedeném datu vrátí z rodičovské dovolené, nebo které nastoupí do práce po období nezaměstnanosti.

System je tedy nastaven tak, že za náhradní doby (péče o dítě, péče o závislou osobu, nezaměstnanost za daných podmínek) nejsou osoby účastníci se II. pilíře penalizovány. Znamená to, že si sice po dobu náhradní doby nespoří ve II. pilíři, ale v I. pilíři jim vznikají stejná důchodová práva (nabíhá jim stejný důchod), jako kdyby do II. pilíře nevstoupily.

Jak se spoří ve fondech penzijní společnosti?

Vstup do II. pilíře dále znamená, že na povinné pojistné na důchodové pojištění (tj. do I. pilíře) se odvádí o 3 % méně z vyměřovacího základu a tyto 3 % navýšená o další 2 %, čili celkem 5 %, se spoří v penzijní společnosti, kterou si fyzická osoba - účastník vybere a se kterou uzavře smlouvu.

Může penzijní společnost občana, který chce vstoupit do II. pilíře, odmítnout?

Pokud fyzická osoba splňuje podmínky pro vznik účasti na důchodovém spoření, penzijní společnost uzavření smlouvy s touto osobou nesmí odmítnout.

Kdy vzniká účast ve II. pilíři?

Uzavření smlouvy o důchodovém spoření samo o sobě účast fyzické osoby na důchodovém spoření nezakládá. Účast na důchodovém spoření vzniká až registrací uzavřené smlouvy v Centrálním registru smluv (CRS). O tuto registraci je povinna požádat příslušná penzijní společnost. Správce CRS – Specializovaný finanční úřad po posouzení žádosti zasílá účastníkovi i penzijní společnosti oznámení o zaregistrování smlouvy.

Je možné kdykoli z II. pilíře vystoupit?

Není. Vstup do II. pilíře je dobrovolný, tento krok je však nevratný. Tím je zvláště zřejmá míra odpovědnosti každého, kdo stojí před rozhodnutím, zda do tohoto pilíře vstoupit. Současně se tímto zachová finanční i administrativní udržitelnost II. pilíře.

Lze své rozhodnutí vstoupit do II. pilíře vzít zpět v určité lhůtě?

Do zaregistrování smlouvy v Centrálním registru smluv se lze dohodnout s penzijní společností o odstoupení od smlouvy. V případě uzavírání smlouvy na dálku nebo mimo místo obvyklé k podnikání podle úpravy sta-

novené v občanském zákoníku lze rovněž uplatnit právo na odstoupení od smlouvy. Po zaregistrování smlouvy je možné změnit penzijní společnost, ale nelze již vystoupit z II. pilíře. Registrační proces může trvat i méně než 14 dnů, proto v případě změny rozhodnutí ohledně vstupu do II. pilíře je nutné jednat okamžitě a kontaktovat příslušnou penzijní společnost.

Jak se budou prostředky zhodnocovat?

Při uzavírání smlouvy s penzijní společností volí účastník i investiční strategii, tedy určuje, kam mají být prostředky účastníka umísťovány na kapitálovém trhu. Penzijní společnosti (nebo jejich zprostředkovatelé) jsou povinny při uzavírání smlouvy zjistit investiční profil účastníka vyplněním investičního dotazníku a podle výsledku doporučit, jakou investiční strategii zvolit. Penzijní společnosti budou povinně nabízet čtyři fondy (dynamický, vyvážený, konzervativní a státních dluhopisů), lišící se investičními limity, strukturou spravovaného portfolia a s tím spojeným rizikem.

Obecně lze uvést, že:

- fond státních dluhopisů bude investovat většinu obhospodařovaných prostředků do státních dluhopisů ČR a v menší míře i do státních dluhopisů zemí EU a OECD splňujících určitá kvalitativní kritéria,
- konzervativní fond bude investovat do dluhopisů členských států EU a srovnatelně bezpečných dluhopisů, a dále do nástrojů peněžního trhu, fondů peněžního trhu a jiných obdobně likvidních aktiv,
- vyvážený a dynamický fond budou moci oproti konzervativnímu fondu navíc investovat část obhospodařovaných prostředků také do akcií a cenových papírů kolektivního investování, přičemž u dynamického fondu bude rozsah vhodných aktiv širší a část obhospodařovaných prostředků, kterou bude do těchto aktiv možno investovat, vyšší než u vyváženého fondu.

Penzijní společnost bude při sjednávání smlouvy rovněž povinna účastníkovi nabídnout strategii spoření, v rámci níž se rozložení prostředků účastníka v jednotlivých důchodových fondech mění v závislosti na věku účastníka podle předem stanoveného plánu (tzv. strategie životního cyklu). Výkyvy trhu při volbě dynamické formy investování ke konci předpokládaného ukončení fáze spoření je penzijní společnost povinna eliminovat. A to tím, že automaticky mění investiční strategii a finanční prostředky postupně přesouvá do méně rizikových forem investování. Investiční strategii může libovolně měnit i účastník.

Lze měnit zvolenou penzijní společnost?

Účastníkům II. pilíře je umožněno libovolně přecházet k jiné penzijní společnosti v průběhu trvání účasti ve II. pilíři ve fázi spoření a penzijní společnosti tomu nesmí bránit. Podmínkou přechodu účastníka k jiné penzijní společnosti je uzavření smlouvy o důchodovém spoření s jinou penzijní společností a registrace této smlouvy v Centrálním registru smluv (CRS). Dokud se tak nestane, trvá smluvní vztah s dosavadní penzijní společností. Původní penzijní společnost může za převod prostředků k jiné penzijní společnosti žádat uhrazení poplatku, přičemž jednou za pět let je takový převod zdarma. Dokud není smlouva registrována v CRS, není účinná a trvá smluvní vztah s dosavadní penzijní společností. Dokud společnost neoznámí zaplacení tohoto poplatku správci CRS, popř. neuvede, že jeho uhrazení nepožaduje, správce CRS novou smlouvu nezaregistruje.

Kde lze zjistit, kolik má účastník aktuálně naspořeno ve II. pilíři?

Penzijní společnost je povinna jednou ročně zaslat účastníkovi bezplatně výpis důchodového spoření za kalendářní rok, případně na vyžádání kdykoliv za-

slat aktuální výpis, tento úkon je však již zpoplatněn.

Kde účastník získá základní informace o fondech II. pilíře?

Penzijní společnost je dále povinna poskytnout veřejnosti ve srozumitelné podobě dokument, který obsahuje stručné základní charakteristiky systému důchodového spoření včetně důsledků spojených s účastenstvím na tomto systému a stručné základní charakteristiky nabízených důchodových fondů. Tyto informace jsou nezbytné pro účastníky k odpovědnému posouzení svého účastenství v systému důchodového spoření a povahy a rizik důchodových fondů, které

jsou jim nabízeny. Dokument má název Sdělení klíčových informací pro účastníky.

Co se stane s naspořenými prostředky v případě úmrtí ve fázi spoření?

V případě úmrtí účastníka v době trvání smlouvy o důchodovém spoření se jeho prostředky u penzijní společnosti stávají předmětem dědictví. Vypláceny budou primárně formou důchodových nároků ve II. pilíři:

- Je-li dědic starší 18 let a je současně účastníkem důchodového spoření, budou prostředky odpovídající jeho dědickému podílu převedeny na jeho osobní důchodový účet u penzijní spo-

lečnosti, s níž má uzavřenou smlouvu o důchodovém spoření.

- Jedná-li se však o zletilého dědice, který není účastníkem důchodového spoření, budou mu prostředky odpovídající jeho dědickému podílu vyplaceny přímo.

- Je-li dědic mladší 18 let, použijí se prostředky odpovídající dědickému podílu na úhradu jednorázového pojistného na pojištění sirotčího důchodu podle zákona o důchodovém spoření. Tento sirotčí důchod vyplácí pojišťovna s příslušným oprávněním zvolená zákonným zástupcem nebo soudem stanoveným opatrovníkem, a to po dobu 5 let.

Je třeba zdůraznit, že účast ve II. pilíři nemá vliv na vyplácení pozůstalostního důchodu z I. pilíře. Jinými slovy, účastí ve II. pilíři, nebude ovlivněna výše vdovského, ani vdoveckého důchodu.

Kdy a jak bude vyplácený důchod z II. pilíře a v jaké výši?

Důchod z důchodového spoření nebude účastníkovi vyplácen penzijní společností, ale pojišťovnou jako pojistné plnění ze smlouvy o pojištění důchodu. Pojistné na toto pojištění bude uhrazeno jednorázově, a to částkou naspořenou v rámci důchodového spoření u penzijní společnosti. Účastník důchodového spoření si z okruhu pojišťoven oprávněných provozovat předmětné pojištění zvolí pojišťovnu, se kterou chce uzavřít smlouvu. Smlouvu o pojištění důchodu s vybranou pojišťovnou může uzavřít až poté, co mu byl přiznán starobní důchod z důchodového pojištění (I. pilíře). Je-li účastník oprávněn uzavřít smlouvu o pojištění důchodu, nesmí ho pojišťovna odmítnout.

Aby byla smlouva o pojištění důchodu účinná, musí být zaregistrována správcem CRS. Registraci smlouvy o pojištění důchodu, která je nezbytnou podmínkou k tomu, aby účast-

ník důchodového spoření mohl začít pobírat důchod z II. pilíře, je povinná provést vybraná pojišťovna. Dokud nebude mít účastník zaregistrovanou příslušnou smlouvu o pojištění důchodu, bude po přiznání starobního důchodu z I. pilíře sice pobírat důchod z I. pilíře, ale zároveň bude nadále účastníkem spořicí fáze důchodového spoření se všemi povinnostmi, které tato účast s sebou nese. Zvolenou pojišťovnu ani zvolený druh důchodu nelze později změnit.

Při uzavírání smlouvy o pojištění důchodu si účastník důchodového spoření zvolí z následujících druhů důchodu:

- doživotní starobní důchod,
- doživotní starobní důchod se sjednanou výplatou pozůstalostního důchodu po dobu tří let,
- starobní důchod na 20 let.

Výše vypláceného důchodu závisí na zvoleném druhu důchodu, celkové naspořené částce a případně i věku účastníka.

Bude se důchod z II. pilíře nějak „valorizovat“?

Jistým druhem valorizace je povinnost, aby pojišťovna navyšovala vyplácené důchody vždy k 1. dubnu za podmínek stanovených vyhláškou MPSV, která bude přihlížet k inflačnímu cíli ČNB.

Co se stane s naspořenými prostředky v případě úmrtí ve fázi výplaty?

V případě úmrtí účastníka ve fázi vyplácení zvoleného starobního důchodu pojišťovnou se předmětem dědictví stává kapitálová hodnota zůstatku na důchodovém spoření, pokud účastník zemřel před dnem ukončení výplaty důchodu. Toto platí pouze při volbě starobního důchodu na 20 let nebo sirotčího důchodu na 5 let.

V případě volby výplaty doživotního starobního důchodu se rozpočítá zaplacené jednorázové pojistné, tj. částka naspořená u penzijní společnosti,

na průměrnou dobu života člověka po jeho odchodu do starobního důchodu. Jednoduše řečeno, z pojistného účastníků pojištění, kteří se dožijí nižšího než průměrného věku, se hradí důchody těch, kteří tuto dobu přežijí. Proto si tento způsob pojištění volí spíše ti, u kterých je větší naděje dožít se vyššího než průměrného věku. Nejsou zde tedy prostředky, které by byly předmětem dědictví. Totéž platí i u výplaty doživotního starobního důchodu se sjednanou výplatou pozůstalostního důchodu po dobu 3 let, kdy výplata tohoto důchodu skončí nejpozději uplynutím 3 let ode dne smrti účastníka.

Co se stane s důchodovým spořením při ztrátě příjmu?

Ztráta zaměstnání, mateřská dovolená, dlouhodobý pobyt v cizině, dlouhodobá nemoc, invalidita apod. vedou k ukončení účasti na důchodovém spoření. V případě, že občané nemají žádný příjem, nedochází jen k pla-

cení pojistného. Nastane-li některá z těchto okolností, fyzická osoba zůstává nadále účastníkem důchodového spoření a mění se u ní pouze výše pojistného. Platí jednoduchá zásada – platba do II. pilíře kopíruje platbu do I. pilíře.

Nevznikne-li dotčené osobě povinnost odvádět pojistné na důchodové pojištění (tj. do I. pilíře), bude pojistné na důchodové spoření (II. pilíř důchodového systému) ve výši nula. Např. v případě ztráty zaměstnání účastník nemusí mít strach, že poruší povinnost platit do II. pilíře, protože mu scházejí prostředky. Po tuto dobu prostě platit nebude. Vznik okolností vedoucích ke ztrátě příjmu není účastník důchodového spoření povinen oznamovat ani správci Centrálního registru smluv ani penzijní společnosti, se kterou má uzavřenou smlouvu. Je však potřeba počítat s tím, že tato skutečnost se odrazí ve výši naspořených prostředků a následně ve výši důchodu vypláceného pojišťovnou.

Existuje zvláštní režim pro poživatele invalidního důchodu III. stupně?

Účastník důchodového spoření - invalida, kterému zanikne nárok na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně dosažením 65 let věku (případně dosažením důchodového věku), má možnost zvolit si starobní důchod z I. pilíře ve výši dosavadního invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, tedy nezkrácený z důvodu účasti na důchodovém spoření. Podmínkou je převedení 60 % z celkové naspořené částky do státního rozpočtu. Ta odpovídá 3 % z vyměřovacího základu vyváděným z I. pilíře na důchodové spoření. Penzijní společnost je povinna převést uvedenou částku na základě výzvy České správy sociálního zabezpečení do státního rozpočtu. Zbývající část (40 % naspořené částky) může účastník II. pilíře využít standardním způsobem, tj. k úhradě jednorázového pojistného na pojištění důchodu.

Jak se II. pilíře účastní zaměstnavatel?

Zaměstnavatelé – plátcí daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků, jsou zároveň plátcí pojistného na důchodové spoření, pokud mají alespoň jednoho zaměstnance – účastníka důchodového spoření. Plátcem pojistného, tj. plátcem důchodového spoření se takový zaměstnavatel stává automaticky ze zákona. Správce pojistného (tj. místně příslušný správce daně) se tuto skutečnost dozví na základě prvního elektronického hlášení, které zaměstnavatel podává v termínu do 20. dne následujícího měsíce. K tomuto datu je zároveň splatná záloha na pojistné za uvedené zálohové období. V případě, že je zapotřebí oprav, podává následně hlášení. V termínu tří měsíců po ukončení kalendářního roku podává plátce vyúčtování pojistného, opět elektronicky. Hlášení obsahuje údaje rozhodné pro výpočet zálohy za jednotlivé zaměstnance a souhrn za plátce pojistného celkem.

Kde zaměstnavatel nalezne potřebné informace a tiskopisy?

Nalezne je např. na internetových stránkách české daňové správy (od roku 2013 Finanční správy):

http://cds.mfcr.cz/cps/rde/xchg/cds/xsl/duchodove_sporeni.html

Další informace nalezne na webu České správy sociálního zabezpečení:

www.cssz.cz

Co je povinností zaměstnance?

Účastník důchodového spoření – zaměstnanec je povinen písemně zaměstnavateli (tj. plátcí pojistného) oznámit datum, kdy se stal účastníkem důchodového spoření, aby zaměstnavatel mohl plnit povinnosti plátce pojistného. Správce CRS začíná převádět pojistné od účastníka, resp. jeho zaměstnavatele na účet nové penzijní společnosti ode dne registrace nové smlouvy, tj. k prvnímu dni kalendářního měsíce, který následuje po nabytí právní moci registračního rozhodnutí.

Co dělat při změně zaměstnání?

Při změně zaměstnání nemusí účastník důchodového spoření tuto skutečnost oznamovat ani správci CRS, ani penzijní společnosti, se kterou má uzavřenou smlouvu. Je ale povinen novému zaměstnavateli oznámit, že je účastníkem důchodového spoření, aby i tento nový zaměstnavatel mohl plnit povinnosti, které mu z toho vyplývají, např. snížený odvod pojistného na důchodové pojištění, odvod sraženého pojistného na důchodové spoření, hlášení, vyúčtování.

Co je povinností OSVČ?

Účastník důchodového spoření – OSVČ je povinen podat pojistné přiznání k pojistnému na důchodové spoření ve lhůtě 3 měsíců po uplynutí pojistného období. V případech, kdy podává daňové přiznání, je pojistné přiznání jeho součástí. Tuto povinnost nemá pouze v případě, že jeho pojistné činí 0 Kč nebo je za něj povinen odvádět pojistné výhradně plátce nebo plátcí pojistného, tedy zaměstnavatel. To v případě, kdy je osoba zároveň zaměstnancem a v daném období nemá jako OSVČ žádný příjem.

Pojistným obdobím pojistného na důchodové spoření je kalendářní rok. O tom, že se tato OSVČ stala účastníkem důchodového spoření, se správce CRS dozví prostřednictvím penzijní společnosti, která je povinna neprodleně po uzavření smlouvy požádat o registraci.

Dílčím základem pojistného ze samostatné výdělečné činnosti je vyměřovací základ OSVČ pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, tedy polovina z rozdílu mezi výnosy a náklady. Do dílčího základu pojistného za pojistné období, ve kterém se osoba stala poplatníkem, se započítává vyměřovací základ, který je stanoven za rozhodné období, ve kterém tato osoba byla poplatníkem.

Dílčí základ pojistného ze závislé činnosti je na pojistném přiznání uveden

z důvodu kontroly překročení maximálního vyměřovacího základu. Maximální vyměřovací základ odpovídá vyměřovacímu základu zaměstnance pro pojistné na důchodové pojištění podle zákona o pojistném na sociální zabezpečení. V současnosti je tento roční základ limitován 48násobkem průměrné měsíční mzdy. Příjem, který tento limit přesáhne, se již do vyměřovacího základu nezapočítává.

Jaké jsou povinnosti OSVČ vůči Okresní správě sociálního zabezpečení?

Je-li OSVČ účastna důchodového spoření, je povinna v oznámení o zahájení (znovuzahájení) samostatné výdělečné činnosti uvést též údaj, od kdy se stala účastníkem důchodového spoření. Pokud se OSVČ stala účastníkem důchodového spoření až po zahájení (znovuzahájení) samostatné výdělečné činnosti, je povinna tuto skutečnost oznámit Okresní správě sociálního zabezpečení nejpozději na přehledu podaném za kalendářní rok, v němž se stala účastníkem důchodového spoření.

Může se dobrovolný plátců důchodového pojištění účastnit II. pilíře?

Dobrovolní plátců jsou definováni v § 6 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Jsou to mimo jiné osoby evidované na Úřadu práce, studenti, osoby výdělečně činné v cizině, dobrovolníci podle zvláštního předpisu, osoby pracující v ČR ve prospěch zahraničního zaměstnavatele, osoby vykonávající funkci poslance EU nebo osoby pobývající v cizině s manželem, který působí v diplomatických službách ČR.

I tyto osoby mohou vstoupit do II. pilíře důchodové reformy a stát se účastníky důchodového spoření. Správu pojistného na důchodové spoření těchto osob budou zajišťovat orgány České správy sociálního zabezpečení. Osoba dobrovolně účastna důchodového pojištění, která je účastna i důchodového spoření, je povinna při podání přihlášky k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění uvést, že je účastna také důchodového spoření.

Jak se bude týkat prostředků účastníka z II. pilíře případná exekuce?

Prostředky účastníka důchodového spoření nelze postihnout exekucí po dobu tzv. spořicí fáze (§ 106 odst. 6 zákona č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření). Jinými slovy v důchodových fondech spravovaných penzijními spo-

lečnostmi nelze prostředky účastníka postihnout exekucí.

V tzv. výplatní fázi, kdy je důchod vyplácen pojišťovnou na základě pojistné smlouvy, lze provést exekuci příkázáním pohledávky, kterou má dlužník jako pojištěný za pojišťovnou (jde o standardní postup, jako u kteréhokoliv pojištění). Jednotlivé splatné splátky důchodu, které pojišťovna vyplácí, do exekuce do výše částky uvedené v exekučním příkazu spadají.

Je pro mě vstup do II. pilíře výhodný?

Obecně se dá říci, že II. pilíř je výhodnější spíše pro mladší občany, kteří si mohou spořit déle, a pro občany s nadprůměrným příjmem. Konkrétní výpočet je možno provést zde:

<http://duchodovakalkulacka.mpsv.cz>

Důchodová kalkulačka je modelem založeným na určitých předpokladech vývoje mnoha ukazatelů. Nikdo přesně neví, jak se bude 30 let vyvíjet inflace či produktivita práce. Neznáme však ani vývoj výše důchodu z I. pilíře. Jisté je, že vlivem demografických změn nebude možné zaručit jeho současný poměr k hrubé mzdě (ve výši cca 40 %).

Nelze ale porovnávat pouze výnos, nesmíme zapomínat také na další okolnosti, které mohou být subjektivní a pro každého různé. Jedná se např. o možnost dědictví, snížení daňového zatížení práce, možnost mít další zdroj příjmu ve stáří a rozdělit tak rizika.

Jak se účastníkovi z II. pilíře sníží důchod z I. pilíře?

Při výpočtu důchodu z I. pilíře se bude snižovat procentní výměra důchodu za každý rok účasti na důchodovém spoření o 0,3 %, tedy z původních 1,5 % za každý rok pojištění na 1,2 %. Tato skutečnost je zohledněna ve výše uvedené kalkulačce.

Změny ve III. pilíři – doplňkové penzijní spoření

V rámci reformy dojde k oddělení majetku stávajících účastníků penzijního připojištění od majetku správce, tj. penzijního fondu. Majetek účastníků bude evidován v tzv. transformovaném fondu, který bude spravován penzijní společností a bude od ní bilančně oddělen. Od ledna 2013 budou vznikat nové účastnické fondy. Díky oddělení majetku již nebude možné, aby byly náklady správce (např. na akvizici nových účastníků) hrazeny přímo z prostředků účastníků, jak tomu bylo doposud v sektoru penzijního připojištění.

Bude po spuštění penzijní reformy nadále existovat

současné penzijní připojištění se státním příspěvkem?

Stávající penzijní připojištění se státním příspěvkem je součástí tzv. III. pilíře penzijního systému. Bude existovat i po spuštění penzijní reformy, ovšem do systému penzijního připojištění už nebudou moci vstupovat noví účastníci. Vedle penzijního připojištění nově vznikne systém doplňkového penzijního spoření (DPS).

Pro koho je doplňkové penzijní spoření vhodné?

Pro všechny občany, kteří se odpovědně staví ke své budoucnosti a chtějí mít dodatečný příjem z vlastních úspor

nad rámec vypláceného státního důchodu ze státního průběžného pilíře či nového II. pilíře.

Kdo bude spravovat fondy ve III. pilíři?

Stejně jako důchodové fondy ve II. pilíři budou i v případě III. pilíře spravovat fondy penzijní společnosti, které po splnění nezbytných podmínek obdrží licenci od České národní banky.

Co znamená oddělení majetku účastníků od majetku fondu?

Stávající penzijní fondy projdou transformací a rozdělí se na penzijní společnosti – správce účastnických fondů a transformovaných fondů (prostředky stávajících účastníků). Transformace je podrobně řešena novým zákonem o doplňkovém penzijním spoření. Po rozdělení majetku v bilanci společnosti již nebude možné, aby správce snižoval výnosy účastníkům o své náklady (např. na marketing a distribuci), jak tomu je ve stávajícím penzijním připojištění. Naopak bude zaveden transparentní poplatek za obhospodařování majetku účastníků fondů. Výsledně by tyto změny spolu s odstraněním opce garantovaného ročního zhodnocení a s volnější investiční politikou u účastnických fondů měly vést k vyšším výnosům pro účastníky doplňkového penzijního spoření.

Penzijní připojištění dosud nevyužívám, ale mám o něj zájem, co mohu udělat?

Bylo možné si je uzavřít do 30. listopadu 2012 za stávajících podmínek, ane-

bo vyčkat do 1. ledna 2013 a uzavřít si nové doplňkové penzijní spoření a spořit do některého z účastnických fondů.

Mohu si ještě založit penzijní připojištění za stávajících podmínek?

Bylo to možné do 30. listopadu 2012. Od 1. prosince 2012 se uzavřel stávající systém penzijního připojištění pro nové klienty a od tohoto termínu již do něj není možné vstoupit. Noví zájemci budou muset vyčkat do 1. ledna 2013, kdy bude možné vstupovat do nových účastnických fondů.

Je rozdíl mezi stávajícím penzijním připojištěním a novým doplňkovým penzijním spořením?

Ano, je. Noví účastníci, kteří vstoupí do nového doplňkového penzijního spoření, budou své prostředky vkládat do nových fondů III. pilíře (účastnických fondů) s potenciálem vyššího zhodnocení oproti dnešnímu penzijnímu připojištění. Pro účastnické fondy budou platit značně volnější pravidla investování, čímž se vytvoří předpoklady pro dosažení výnosu dlouhodobě překonávajícího inflaci (k čemuž ve stávajících penzijních fondech nedochází). Účastníci však ponесou investiční riziko.

Naopak účastníci, kteří budou mít uzavřeno stávající penzijní připojištění, budou automaticky převedeni do transformovaného fondu a bude jim zachována garance nezáporného výnosu a možnost čerpat až polovinu naspořených prostředků už po 15 letech bez ohledu na aktuální věk.

Penzijní připojištění využívám už nyní, co se pro mě změní?

Stávající práva a nároky z penzijního připojištění, včetně penzijních plánů, zůstanou zachovány. Výjimkou je změ-

nelmi konzervativně. Transformovaný penzijní fond by měl dosahovat přibližně stejných výnosů jako stávající penzijní fondy a účastníkům bude poskytovat stejné typy dávek. Zjednodušeně lze říci, že bude fungovat obdobně jako současné penzijní fondy, ovšem dojde k rozdělení majetku účastníků od majetku správce (penzijní společnosti) v bilanci společnosti.

Co jsou nové účastnické fondy?

Účastnické fondy ve spravované penzijní společnosti, které vzniknou od ledna 2013. Budou do nich moci vstupovat noví účastníci DPS, popř. do nich přestupovat účastníci z transformovaných fondů.

Čím se budou nové účastnické fondy lišit od fondů stávajícího penzijního připojištění?

Účastníci nebudou mít nárok na výsluhovou penzi a zákon již nebude garantovat nezáporné zhodnocení (tzv. „černou nulu“). Účastníci však budou mít v nových účastnických fondech možnost vybrat si mezi více typů fondů s různou investiční strategií. Nabízeny by měly být jak konzervativní fondy s nízkým rizikem, tak i dynamické investiční strategie, které mají nejvyšší potenciál výnosu. Účastníci sice ponесou tzv. investiční riziko, tj. v některých letech může dojít k poklesu hodnoty úspor, ovšem z dlouhodobého pohledu by měli mít šanci dosáhnout vyššího zhodnocení svých prostředků než ve stávajících penzijních fondech.

Od ledna 2013 mohou účastníci přejít do nových, tzv. účastnických fondů, které budou mít potenciál vyššího zhodnocení, ovšem bez garance nezáporného výnosu. U penzijního připojištění dojde ke změně úpravy poskytování státního příspěvku (viz dále). Rovněž bude omezena možnost převodu prostředků podle stávající právní úpravy. Převod prostředků z transformovaného fondu jedné penzijní spo-

lečnosti do transformovaného fondu jiné penzijní společnosti bude možný pouze v případě, že převod bude uskutečněn na již existující smlouvu o penzijním připojištění (bude se jednat o situaci, kdy jedna ze smluv je přerušena). Pro většinu klientů (tzn. ty, kteří mají jednu smlouvu) bude převod mezi penzijními společnostmi po 1. lednu 2013 možný jen tehdy, pokud nejprve přejdou na základě uzavření smlouvy o doplňkovém penzijním spoření do účastnického fondu u téže penzijní společnosti. Poté mohou v rámci nového systému přestupovat mezi penzijními společnostmi. Kromě nové úpravy poskytování státního příspěvku a navýšení limitů pro daňové odpočty (viz dále) k žádným dalším změnám pro stávající účastníky nedojde.

Bude možné od 1. 1. 2013 přejít z účastnického fondu opět do fondu se zákonnou garancí nezáporného zhodnocení (tzv. „černou nulou“) a výsluhovou penzí?

Nikoli. Budete moci přejít jen do nově vzniklých účastnických fondů. Máte v nich ale šanci, že se vám úspory zhodnotí více než ve fondech „starého“ penzijního připojištění.

Mohu mít více penzijních připojištění?

Penzijní připojištění můžete mít v zásadě pouze u jednoho penzijního fondu, protože zákonnou podmínkou je, že musíte přispívat pouze na jednu smlouvu.

Mohu spořit na penzi svému nezletilému dítěti, jako

to již dělám na stavebním spoření?

Ne, u penzijního spoření je podmínkou minimální věk účastníka 18 let.

Nezmění se mi podmínky pro nárok na výplatu penzijního připojištění, když si změním výši svého příspěvku v roce 2013? Chtěl bych mít stejné podmínky a garanci, že mi fond prostředky neznehodnotí.

Podmínky pro výplatu dávky, které upravuje váš stávající penzijní plán, vám zůstávají při změně výše příspěvku nadále zachovány i po r. 2013. Samotná změna výše příspěvku nemá vliv na platnost vašeho původního penzijního plánu, pokud zůstáváte u stejného penzijního fondu, resp. nově penzijní společnosti, a současně zůstáváte v tzv. transformovaném fondu.

Spořím si 100 Kč měsíčně, ale chci si částku zvýšit. Kdy to musím udělat, abych nepřišel o podmínky v současném fondu?

Výši měsíční úložky můžete změnit kdykoli. Od 1.1.2013 však vzniká nárok na státní příspěvek až od úložky účastníka ve výši 300 Kč měsíčně, a to i pokud se rozhodne setrvat v transformovaném fondu. Pokud tedy chcete mít nárok i na státní příspěvek, je potřeba příspěvek účastníka zvýšit k uvedenému datu. Pokud setrváte v transformovaném fondu, ostatní podmínky vaší smlouvy o penzijním připojištění se nemění. Přejechod do nového systému je možný na základě

uzavření smlouvy o doplňkovém penzijním spoření, čímž účastník přechází na podmínky nového systému.“ Nicméně i v účastnických fondech platí, že státní příspěvek je poskytován na příspěvek účastníka od 300 Kč měsíčně.

Jak si mohu příspěvek zvýšit?

Změnu je možné vyřídit na obchodním místě vašeho penzijního fondu, s vaším poradcem nebo i korespondenčně poštou. Vždy je k tomu nutný váš podpis.

Existuje nějaká minimální/maximální hranice měsíčního příspěvku?

Minimální částka příspěvku je 100 Kč, maximální částka není stanovena. Pokud však budete přispívat méně než 300 Kč měsíčně, nebudete mít od 1. ledna 2013 nárok na státní příspěvek.

Jak se změní státní podpora?

Státní podpora zůstane ve III. pilíři zachována pro stávající i pro nové účastníky, ovšem dojde k úpravě jejích parametrů. Zvýší se minimální částka měsíčního vkladu účastníka, ke které je vyplácen státní příspěvek, a to ze 100 Kč na 300 Kč. Zvýší se však maximální státní příspěvek ze současných 150 Kč na 230 Kč, k jehož získání bude třeba měsíční úložky ve výši 1 000 Kč. Nová struktura státního příspěvku motivuje účastníka k vyšším měsíčním úložkám. Jak je vidět z následující tabulky, u měsíčních úložek nad 600 Kč bude státní podpora vyšší než tomu bylo doposud.

Srovnání státního příspěvku před a po reformě v závislosti na velikosti příspěvku účastníka:

Příspěvek účastníka (v Kč)	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000 a více
Státní příspěvek současný	50	90	120	140	150	150	150	150	150	150
Státní příspěvek od 1.1.2013	0	0	90	110	130	150	170	190	210	230

Jak se změní daňová podpora?

Daňová podpora, tedy možnost odpočtu zaplacených příspěvků účastníka z daňového základu, se bude vztahovat pouze na měsíční příspěvky účastníka v rozmezí 1 000 až 2 000 Kč (oproti současným 500 až 1 500 Kč). Tento posun navazuje na zvýšení horní hranice příspěvku účastníka, ke kterému je vyplácen státní příspěvek. Úpravy parametrů státního příspěvku a daňové podpory jsou navrženy s cílem motivovat účastníky k vyšším úložkám, které v uplynulých letech dosahovaly zhruba 440 Kč měsíčně.

Bude mi moci zaměstnavatel přispívat na penzi a do kterého pilíře?

Zaměstnavatel bude moci stejně jako doposud přispívat svým zaměstnancům do III. pilíře, po 1. lednu 2013 tedy do transformovaných i nových účastnických fondů. Nově však budou podmínky pro zaměstnavatele výhodnější než doposud. Ve snaze motivovat je k vyššímu přispívání svým zaměstnancům se daňová podpora zvýší z 24 000 Kč na 30 000 Kč ročně.

Kdy budu moci vybrat naspořené peníze?

V penzijním připojištění vzniká nárok na dávku dosažením 60 let věku za podmínky minimální doby spoření pět let. Poté si můžete nechat vyplatit penzi jednorázově nebo formou renty. Dále Vám po uhrazení 180 měsíčních příspěvků vzniká nárok na výplatu tzv. výsluhové penze. Je-li výsluhová penze ve smlouvě sjednána, může být vyplaceno až 50 % naspořených prostředků. DPS výplatu výsluhové penze již neumožňuje. Nárok na dávku z DPS vzniká diferencovaně v závislosti na druhu zvolené dávky, opět při současném splnění podmínky minimální spořicí doby pět let. Nárok na výplatu dávky z DPS vzniká dosažením věku, který je o pět let nižší než důchodový věk pro odchod do starobního důchodu podle I. pilíře. Pouze nárok na jednorázové vyrovnání vzniká až dosažením důchodového

věku. Pokud dávka z DPS splňuje zákonem stanovené parametry, je možné ji čerpat jako tzv. předdůchod (viz dále).

Bude v nových účastnických fondech možné jednorázově vyplatit úspory?

Ano, podmínkou je doba spoření minimálně 60 měsíců a dosažení věku odchodu do důchodu podle I. pilíře. Přičemž se ve III. pilíři při stanovení důchodového věku u žen postupuje jako u mužů stejného data narození.

Jakým způsobem mi budou naspořené peníze vyplaceny?

Úspory účastníka mohou být vyplaceny po splnění podmínek smlouvy formou pravidelně vyplácené renty nebo jednorázovým vyrovnáním. Nově bude existovat možnost kombinace starobní penze, vyplácené jak penzijní společností, tak pojišťovnou, a jednorázového vyrovnání. Stejně tak bude možné kombinovat výplatu invalidní penze a jednorázového vyrovnání.

Mohu stávající penzijní připojištění zrušit předčasně a dostat se k penězům?

Ano, je to možné podáním písemné výpovědi. Podle zákonných podmínek je možno penzijní připojištění vypovědět kdykoliv, pokud nebyla zahájena výplata dávky nebo účastník o výplatu nepožádal. Pokud účastník spořil alespoň 24 měsíců, vzniká mu nárok na výplatu odbytného. Ovšem i v případě, že účastníkovi vznikne nárok na odbytné, v případě předčasného ukončení smlouvy o DPS, ztrácí nárok na státní příspěvek a ten bude muset být vrácen do státního rozpočtu.

Bude i v nových účastnických fondech zachována výplata invalidní penze?

Ano, pokud bude klient spořit minimálně 36 měsíců a bude mu přiznán invalidní důchod 3. stupně.

Co se stane s mými penězi, nedožiju-li se důchodu?

Naspořené peníze v DPS jsou součástí dědictví, pokud není ve smlouvě uvedena určená osoba pro přímou výplatu jednorázového vyrovnání nebo odbytného.

Mám nějakou garanci, že o úspory nepřijdu? Je to nějakým způsobem pojištěno?

Prostředky v penzijních fondech na rozdíl od vkladů v bankách pojištěny nejsou. Ochrana prostředků účastníků je dána pravidly dobré správy vynucené zákonem a dohledem ze strany České národní banky.

Jak je zajištěna bezpečnost prostředků ve fondech III. pilíře?

Od 1.1.2013 bude bilance současných penzijních společností rozdělena na majetek penzijní společnosti a majetek účastníků. Majetek účastníků se tak dostane pod ochranu mj. také insolvenčního zákona. Penzijní společnosti podléhají regulaci a dohledu ze strany České národní banky a jisté dohledové funkce vykonává i Centrální depozitář. Vklady účastníků III. pilíře však nejsou ze zákona pojištěny.

V případě obtíží penzijní společnosti by došlo k přesunu správy obhospodařovaných fondů na jinou penzijní společnost.

Je do penzijního připojištění nějakým způsobem promítnuta inflace?

Inflace do systému penzijního připojištění promítnuta není. Současné penzijní fondy zhodnocují prostředky účastníků mírně nad úroveň inflace. Předpokládá se, že účastnické fondy DPS v dynamické strategii budou v dlouhodobém horizontu inflaci překonávat výrazněji.

Mohu mít penzijní spoření i v důchodu?

Ano, v tomto případě platí stejné podmínky jako pro ostatní účastníky.

Předdůchody

Od roku 2013 bude fungovat mechanismus dávek, tzv. předdůchodů, které umožní osobám ve věku blízkém důchodovému věku řešit finanční zabezpečení z úspor v systému doplňkového penzijního spoření, který je součástí III. pilíře penzijního systému. Právě lidé blízcí důchodovému věku hledají hůře uplatnění na trhu práce, snižuje se schopnost jejich rekvalifikace nebo více trpí zdravotními problémy, které však nemusí zakládat nárok na invalidní důchod.

Předdůchod je řešením, které občanům umožní

1. čerpat úspory z doplňkového penzijního spoření o několik let dříve, aniž by ztratili nárok na výplatu státního příspěvku,
2. být státním pojištěncem, a tedy nemuset platit zdravotní pojištění,
3. zachovat výši nároku na starobní důchod z I. penzijního pilíře (nárok nebude krácen jako u odchodu do před-

časného důchodu),

4. neodcházet do předčasného důchodu.

V kolika letech budu mít nárok na tzv. předdůchod?

Nejdříve pět let před důchodovým věkem, který je potřebný pro vznik nároku na starobní důchod z I. pilíře. Pro ženy platí důchodový věk jako u mužů stejného data narození

Odkud bude tzv. předdůchod čerpán?

Z uspořené prostředků na účtu v systému doplňkového penzijního spoření (účastnické fondy III. pilíře). Tyto prostředky budou zahrnovat veškeré příspěvky účastníka, státní příspěvky, příspěvky zaměstnavatele a jejich zhodnocení.

Kolik musím mít uspořeno, abych mohl čerpat „předdůchod“?

Je potřeba mít takovou částku, která umožní vyplácet měsíční dávku alespoň ve výši 30% průměrné mzdy, a to po dobu alespoň dvou let. Za současných podmínek by se jednalo o měsíční částku cca 8000 Kč, tzn. na jeden rok vyplácení předdůchodu by mělo být nasporeno přibližně minimálně 90 tis. Kč.

Jaké další podmínky musím splnit?

Výplata dávek musí být sjednána měsíčně, v neklesající výši bez možnosti výplatu přerušit nebo pozastavit, a výplata bude rozvržena tak, aby trvala souvisle minimálně dva roky v pětiletém období před dosažením důchodového věku podle zákona o důchodovém pojištění. Výhody v systému veřejného zdravotního pojištění (status státního pojištěnce) a důchodového pojištění (nekrácení výše starobního důchodu) budou platit do okamžiku dosažení důchodového věku.

Je rovněž nutné dodržet podmínku minimální spořicí doby, tj. 5 let. Pokud účastník přejde z transformovaného fondu do účastnického fondu v rámci DPS za účelem pobírání dávky předdůchodu (předdůchod nelze pobírat, pokud je účastník v transformovaném fondu), spořicí doba dosažená v transformovaném fondu se mu započítává i v systému DPS. Pokud osoba ovšem nebyla účastna penzijního připojištění v transformovaném fondu a nově vstu-

puje do účastnického fondu, musí splnit pětiletou spořicí dobu (a další výše uvedené podmínky), aby jí vznikl nárok na dávku předdůchodu.

Pokud budu v „předdůchodu“, musím si platit zdravotní pojištění?

Nikoli, osoby čerpající dávky předdůchodu se stanou tzv. státními pojištěnci. Zdravotní pojištění za ně bude hradit stát podobně jako za nezaměstnané, studenty či starobní důchodce. Ovšem jen do okamžiku dosažení důchodového věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod z I. pilíře.

Jak čerpání tzv. předdůchodu ovlivní výši starobního důchodu z I. pilíře?

Doba pobírání tzv. předdůchodu bude považována pro účely stanovení osobního vyměřovacího základu za vyloučenou dobu. To znamená, že se nebude brát v úvahu při výpočtu důchodu. Je to sice méně výhodné, než kdyby občan pracoval, pobíral příjem a odváděl

z něj pojistné, ale stále výhodnější než předčasný starobní důchod z I. pilíře.

Pokud chci čerpat předdůchod, co musím konkrétně udělat?

Účastník doplňkového penzijního spoření, který splnil podmínku dosažení věku, který je o pět let nižší než věk potřebný pro vznik nároku na starobní důchod z I. pilíře, a spořil nejméně 60 kalendářních měsíců, se v případě zájmu o čerpání dávky předdůchodu obrátí s žádostí na penzijní společnost, se kterou má uzavřenu smlouvu o doplňkovém penzijním spoření, a bude postupovat podle jejích pokynů. V žádosti o dávku předdůchodu účastník uvede zdravotní pojišťovnu, u které je pojištěn podle zákona o veřejném zdravotním pojištění. Penzijní společnost oznámí den zahájení dávky předdůchodu a poté také den ukončení vyplácení této dávky příslušné zdravotní pojišťovně a České správě sociálního zabezpečení elektronicky.

Předdůchod je rovněž možné čerpat u pojišťovny, k níž budou převedeny prostředky účastníka jako jednorázové pojistné na výplatu doživotní penze nebo penze na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu. V tomto případě musí účastník nejdříve žádat penzijní společnost o úhradu jednorázového pojistného a penzijní společnost mu musí sdělit výši jeho prostředků. Tuto skutečnost, společně s žádostí o výplatu dávky předdůchodu, sdělí účastník pojišťovně a ta následně učiní závaznou nabídku týkající se výše důchodu, který bude účastníkovi vyplácet. Penzijní společnost poté vyplatí jednorázové pojistné na základě předložení uzavřené pojistné smlouvy, v níž účastník uvede zdravotní pojišťovnu, u které je pojištěn podle zákona o veřejném zdravotním pojištění. Pojišťovna má následně obdobné povinnosti jako penzijní společnost, tj. oznámit den zahájení/skončení výplaty dávky předdůchodu příslušné zdravotní

pojišťovně a České správě sociálního zabezpečení.

Nepřijdu o státní podporu, pokud si nechám ze svých prostředků na účtu doplňkového penzijního spoření vyplácet tzv. předdůchody?

Prostředky, ze kterých bude možné poskytovat dávky z III. pilíře, budou zahrnovat veškeré příspěvky účastníka do účastnických fondů, státní příspěvky, příspěvky zaměstnavatele a jejich zhodnocení. Státní příspěvky se nebudou muset vracet, jako je tomu u obyčejného.

Jaká je maximální a minimální doba předdůchodu?

Maximální doba trvání předdůchodu je 5 let a minimální doba byla stanovena na 2 roky. O dávku lze požádat, i pokud do důchodu zbývá kratší doba, nicméně penze z doplňkového penzijního spoření musí být vyplácena minimálně 2 roky. Výhody v systému zdravotního a důchodového pojištění platí ovšem pouze do dosažení důchodového věku.

Jak se liší předdůchod od předčasného důchodu?

V případě, že jde člověk do předčasného starobního důchodu, musí se smířit s tím, že bude mít doživotně snížený starobní důchod, a to z toho důvodu, že předčasné starobní důchody jsou krácené o určité procento za každých 90 dní, které chybí do nároku na řádný starobní důchod. Oproti tomu předdůchod výši základní penze z I. pilíře ovlivní méně, protože si lidé na něj předem naspoří – předdůchodem čerpají vlastní úspory, nikoli prostředky od státu. Doba pobírání předdůchodu bude pro potřeby stanovení osobního vyměřovacího základu pro důchod z I. pilíře považována za dobu vyloučenou, takže nedojde ke snížení osobního vyměřovacího základu. A to proto, že v letech pobírání předdůchodu neměl pojištěnec žádné příjmy z výdělečné činnosti a na rozdíl od předčasného důchodu starobní důchod nebude krácen.

Reakce na připomínky k důchodové reformě

Proč dochází k neustálému zvyšování věku odchodu do důchodu, resp. věku pro nárok na starobní penzi z I. pilíře? Dokonce až na desítky let dopředu.

Je potřeba reagovat na neustálé prodlužování průměrného lidského života a prodlužování průměrné doby pobírání starobního důchodu. To způsobuje stále větší nároky na důchodový systém. Jedním z opatření, které má zmírnit potenciální zvyšování schodku I. pilíře, je právě prodlužování věku odchodu do důchodu. Stejně reaguje drtivá většina států Evropské unie. Prodlužování bylo stanoveno na základě aktuálních demografických prognóz a spíše pesimisticky. Pokud se demografická situace bude vyvíjet příznivěji, mohou budoucí vlády reagovat zpomalením, či zastavením tohoto prodlužování.

I přes prodlužování věku nebude docházet ke stavu, kdy by se významněji změnila naděje na to, že se jedinec důchodového věku dožije. Následující tabulka ukazuje, jaká je pravděpodobnost, že se muž dožije daného důchodového věku:

Ročník narození	Důchodový věk	Pravděpodobnost
1959	64	81,22%
1965	65	81,42%
1971	66	81,46%
1977	67	81,86%
1983	68	82,07%
1989	69	82,15%
1995	70	82,09%
2001	71	81,93%

Důchodová reforma je špatná, protože povede k výpadku příjmů I. pilíře a v důchodovém systému bude méně peněz.

Nikoli, krátkodobě se sice výnos pojistného do I. pilíře sníží, nicméně v budoucnu se projeví nižší nároky na výdaje z I. pilíře. A důchodová reforma není řešením na několik let, ale pro několik generací. Naopak, v celém důchodovém systému bude více prostředků, protože ti, kdo chtějí spořit v II. pilíři, si musí k 3% vyměřovacího základu převedeného z I. pilíře přidat ještě další 2% ze „svého“.

Proč je možné se vyvázat z I. pilíře pouze v rozsahu 3% vyměřovacího základu?

Částka byla stanovena na základě zkušeností z jiných zemí, které zaváděly II. pilíř. Jde o určitý kompromis mezi rozdělením zdrojů (diversifikací rizik) a udržitelností veřejných financí. Snížení příjmů I. pilíře sice bude doprovázeno nižšími nároky na tento pilíř v budoucnu, zároveň však nelze pominout ani krátkodobý výpadek prostředků v I. pilíři.

Proč se musí zřizovat další pilíř a další systém soukromého spoření, když už jeden dlouhou dobu funguje? Zvláště, když jsou oba dobrovolné...

● Diversifikace - třípilířový penzijní systém přináší žádoucí diversifikaci zdrojů financování výdajů ve stáří. Vždy je lepší se spolehnout na více zdrojů budoucího důchodového příjmu člověka. Dobrovolný II. pilíř je další možností, jak mohou lidé rozhodovat o svých penězích. Oba dobrovolné pilíře (II. a již dlouhou dobu fungující III.) se tak doplňují

● Rozdíl od III. pilíře - II. pilíř se zásadně liší. Je navázán na první pilíř (státní s povinnou účastí) a umožňuje posílit jak zásluhovost, tak také jistotu budoucího nakládání s naspořenou částkou. Tím, že jsou zde spravovány prostředky vyvedené z povinného prvního pilíře, je jeho fungování více omezeno. Jedná se o dobrovolný pilíř s povinným setrváním – dobrovolnost tedy není úplná. III. pilíř je čistě dobrovolným spořením se státním příspěvkem, který má motivovat k účasti. Plná dobrovolnost se odráží ve značné volnosti v nakládání s naspořenou částkou. Prostředky z II. pilíře navíc v okamžiku nároku nelze vybrat jednorázově.

Proč si nemohu převádět prostředky mezi II. a III. pilířem?

● Prostředky ve II. pilíři jsou prostředky, které byly vyvedeny z povinného I. pilíře – o ně se snížila povinnost platit do I. pilíře, navíc se jedná o prostředky, které účastník získal bez nutnosti platit z nich odvody na zdravotní a sociální pojištění či daň z příjmů - proto je třeba omezit nakládání s nimi.

● Pr-ostředky ve III. pilíři jsou prostředky účastníka, které před nakládáním s nimi řádně zdanil a odvedl zdravotní a sociální pojištění (jsou tedy jeho čistým příjmem) – s nimi

tedy může volně nakládat, např. je vložit do III. pilíře. Tato plná volnost v nakládání se pak odráží i v parametrech III. pilíře. Jedná se o jinou kategorii prostředků účastníka, proto by neměly být míchány s prostředky ve II. pilíři.

● II. pilíř je navíc ještě více orientován na to, aby účastník peníze použil skutečně až ve stáří a podmínky jednotlivých dávek v obou pilířích jsou tedy odlišné.

● Mícháním prostředků v II. a III. pilíři by docházelo k tomu, že správa těchto prostředků (např. zachování práv apod.) by byla velice obtížná a nepřehledná a v důsledku toho hlavně velice drahá.

● III. pilíř byl dosud málo využíván. Jak bylo uvedeno výše, příjmy z něj představují jen několik málo procent příjmů důchodců, a neplní tak cíl diversifikace – rozložení rizik.

Jak je zajištěna stabilita II. pilíře? Jaké je riziko, že přijdu o své prostředky?

● Licence – penzijní společnosti jsou licencovány Českou národní bankou za přísných podmínek.

● Dohled – penzijní fondy a společnosti jsou dohlíženy Českou národní bankou.

● Oddělení majetku – majetek účastníka a majetek správce (penzijní společnosti) je přísně oddělen.

● Depozitář – depozitářem fondu je banka, která eviduje majetek v důchodovém fondu a kontroluje, zda penzijní společnost nakládá s majetkem v důchodovém fondu v souladu se zákonem, depozitářskou smlouvou, smlouvami s účastníky a statutem důchodového fondu.

● Přísná regulace investování majetku v důchodových fondech – zákon upravuje druhy aktiv, do kterých mohou fondy investovat, a současně maximální limity takového investování.

● Regulace investiční strategie účastníka – penzijní společnost musí s účastníkem konzultovat, do jakého typu důchodového fondu je vhodné

investovat. Současně zákon obsahuje nastavení mechanismu zvyšování objemu prostředků účastníka umístěných v bezpečnějších investičních profilech postupně před dosažením důchodového věku.

Proč je rozhodnutí vstoupit do II. pilíře nevratné?

● Protože jakmile se účastník rozhodne vstoupit do II. pilíře, sníží se mu povinné odvody do I. pilíře, a tím by měl přijít o adekvátní část důchodu z tohoto I. pilíře. Změna rozhodnutí v průběhu času by byla těžko spravedlivě realizovatelná – pokud by se vrátil jen do I. pilíře, jak by byla kompenzována doba, kdy do I. pilíře nepřispíval plných 28 procent? Musel by účastník tyto peníze zpětně doplatit? Aby byl zachován princip spravedlnosti mezi všemi účastníky I. pilíře (kteří zároveň nejsou účastníky II. pilíře), musely by být prostředky do I. pilíře zpětně doplacený. To by bylo velmi komplikované.

● Systém je nastaven pro dlouhodobé spoření na stáří a nemůže proto poskytovat možnost volně z něj vystupovat. Možnost vystoupit z II. pilíře by tak znamenala nestabilitu systému

a správa prostředků by se stala velice nákladnou.

● Zásahy tohoto typu, které systém „otevírají“ pro odchod účastníků, jsou velice nežádoucí a v konečném důsledku znamenají nižší kontrolu účastníka nad jeho penězi.

Nejsou odměny pro penzijní fondy příliš vysoké? Na základě čeho se stanovily? Vždyť nasypat peníze do státních dluhopisů zvládne i orangutan, proč se zde platí za správu?

Orangutan nezvládne účast v aukci státních dluhopisů, nerozumí úrokovému riziku, neumí inkasovat kupóny a administrovat fond se stovkami tisíc klientů, kteří si každý měsíc posílají do fondu peníze. Správa prostředků, byť jsou investovány do státních dluhopisů, je odbornou činností a má své náklady. Dopad na účastníky v podobě poplatku za správu je však omezen zákonem v podobě stropu pro tzv. úplatu. Pro srovnání uvádíme situaci v podílových fondech – z tabulky je patrné, že jak II., tak i III. pilíř by měl být pro účastníka poplatkově „levnější“ než podílové fondy.

	Typ portfolia	Kolik si budou moci maximálně účtovat za správu prostředků	Kolik si obvykle účtují podílové fondy za správu obdobného portfolia
II. pilíř	důchodový fond státních dluhopisů	0,3% p.a.	0,90% p.a.
	konzervativní důchodový fond	0,4% p.a. + 10% z výnosů	0,70% p.a.
	vyvážený důchodový fond	0,5% p.a. + 10% z výnosů	1,40% p.a.
	dynamický důchodový fond	0,6% p.a. + 10% z výnosů	1,80% p.a.
III. pilíř	transformovaný fond	0,6% p.a. + 15% ze zisku	0,70% p.a.
	konzervativní fond	0,4% p.a. + 10% z výnosů	0,70% p.a.
	ostatní fondy	0,8% p.a. + 10% z výnosů	1,40% p.a.

Stejně přísně jsou regulovány i náklady penzijních společností na propagaci a reklamu.

Jak je možné, že politici převedli nebo dokonce ukradli desítky miliard korun, které v minulosti byly v důchodovém (sociálním) fondu?

Tato smyšlená a nepravdivá informace koluje na internetu již dlouhou dobu. Jaká je pravda? Před rokem 1989, i po něm, až dodnes, jsou důchody financovány státem, ze státního rozpočtu. Důchodový systém fungoval a funguje na tzv. průběžném principu – důchody jsou hrazeny ze státního rozpočtu a od roku 1993, kdy bylo uzákoněno pojistné, jsou příjmy z pojistného odváděny do státního rozpočtu. Nedochozí tedy k tomu, že by byly prostředky shromažďovány v určitém fondu, z něhož by mohly být použity na něco jiného nebo zneužity. Výdaje na důchody jsou mandatorní výdaj, tedy ten, na nějž je zákonný nárok a výplata všech důchodů musí být ze státního rozpočtu pokryta.

Při zpracování státního závěrečného účtu za příslušný rok se propočte rozdíl mezi příjmy z přijatého pojistného na důchodové pojištění a výdaji na důchody včetně obsluhy důchodového systému a pokud je tento rozdíl kladný, převádí se na zvláštní účet. Prostředky na něm uložené mohou být použity jen na důchodové účely. Pokud je propočtený rozdíl záporný (což je naprostá většina let od roku 1993), výdaje na důchody jsou tedy větší než přijaté pojistné, jde rozdíl na vrub státního rozpočtu a musí být nalezeny zdroje, z nichž se zvýšený výdaj uhradí.

Shrnujeme tedy: v roce 1993 byla v rámci daňové reformy uzákoněna povinnost platit pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, jehož součástí je i pojistné na důchodové pojištění. Pojistné nahradilo do té doby placené daně z mezd a nadále zůstalo zachováno financování důchodů ze státního rozpočtu. Nedošlo tedy, a ani nemohlo

dojít, k žádnému zrušení důchodového fondu, který neexistoval.

Budou „předdůchody“ představovat velkou zátěž pro veřejné rozpočty?

Nikoli. Musíme si uvědomit, že dávku budou pobírat lidé blízcí důchodovému věku, kteří se ocitnou v tíživé finanční situaci, především z důvodu ztráty pracovního místa a nemožnosti nalézt nové pracovní místo. Situaci těmto lidem ztěžuje také nižší schopnost rekvalifikace a zdravotní problémy, které ještě nemusí vést k výplatě invalidního důchodu.

Bez možnosti „předdůchodu“ by jim stát stejně musel platit zdravotní pojištění a navíc dávky v hmotné nouzi či podporu v nezaměstnanosti. Velká část z nich by čerpala předčasný starobní důchod z I. pilíře.

Proč nelze přerušit výplatu „předdůchodů“?

Je na uvážení zájemce o předdůchod, zda zvolí jeho výplatu na delší nebo kratší období, nejméně však na 2 roky. Nemožnost přerušit výplatu je upravena z důvodu zamezení zneužívání tohoto institutu.

Proč je stanovena u předdůchodů hranice 30 % průměrné mzdy? Tato hranice musí být zachována po celou dobu výplaty?

Hranice 30% vznikla jako politický konsenzus na jednáních tzv. tripartity (jednání zástupců státu, odborů a za-

městnavatelů). Tato dohodnutá výše měsíční renty se váže na úroveň minimální mzdy, která je v současnosti 8 tis. Kč. Jde o měsíční dávku, která je celospolečensky akceptovaná jako minimální částka k úhradě základních potřeb jednotlivce nezbytných k zachování základního životního standardu. Musí se tak jednat o dávku, jejíž výše nebude zanedbatelná a která nepovede k nutnosti žádat o další dávky sociálního zabezpečení.

Stát nutí lidi, aby dávali peníze soukromým společnostem...

Zprv, stát nikoho do ničeho nenutí. Vstup do II. pilíře je dobrovolný, stejně jako do III. pilíře. Zadržím, lidé prostředky nebudou „dávat soukromým společnostem“, ale budou si je ukládat na svůj vlastní účet, budou stále jejich vlastníky. Soukromé společnosti s odbornými znalostmi a zkušenostmi budou tyto prostředky pouze spravovat, a to za podmínek a v rámci mezí daných zákonem. Je také potřeba si uvědomit, že II. pilíř budou spravovat stejné soukromé společnosti, které 17 let spravují penzijní připojištění (III. pilíř) pro několik miliónů lidí.

Úrokové sazby jsou nyní na velmi nízké úrovni, spoření ve fondech se nevyplatí...

To ano, my však přinášíme řešení na desítky let dopředu. Nelze tedy argumentovat současným stavem, který se může velmi rychle změnit.